

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/54616-1
Saksbehandler Anne Kristin Peersen

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	17.09.2026

Kritiske råmaterialer og tilhørende sirkulære verdikjeder – strategisk satsing for Agder

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Agder fylkeskommune mener at arbeid med kritiske råmaterialer og tilhørende sirkulære verdikjeder skal være en strategisk satsing for Agder fylkeskommune. Agder fylkeskommune skal derfor strategisk arbeide for å
 - a) etablere Agder som en viktig aktør i det nasjonale og det europeiske arbeidet knyttet til kritiske råmaterialer og tilhørende verdikjeder.
 - b) kartlegge potensialet for gjenvinning, ombruk og utnyttelse av kritiske råmaterialer i side- og materialstrømmer på Agder.
 - c) utvikle verdikjeder for resirkulering og gjenbruk av kritiske råmaterialer på Agder.

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at kritiske råmaterialer og tilhørende sirkulære verdikjeder etableres som en strategisk satsing for Agder fylkeskommune. Satsingen bør omfatte aktiv deltakelse i nasjonale og europeiske initiativ, kartlegging av potensialet for gjenvinning, ombruk og utnyttelse av kritiske råmaterialer i regionale side- og materialstrømmer, samt utvikling av verdikjeder for resirkulering og gjenbruk.

Satsingen er en naturlig videreføring av fylkeskommunens arbeid med sirkulær økonomi, industriell symbiose og grønn omstilling, og bygger videre på eksisterende initiativer som Agder Symbiose, Mission-satsingen, Sirkulær innovasjon og samarbeidet med regionale industriklynger. Satsingen kan bidra til økt verdiskaping, styrket konkurransekraft, grønn omstilling og nye arbeidsplasser i regionen.

Saksopplysninger

Kritiske råmaterialer omfatter metaller og mineraler som er av strategisk betydning for den globale økonomien. Disse råvarene er sentrale innsatsfaktorer i batteriproduksjon og en forutsetning for utvikling og utbygging av fornybar energi, digitale teknologier og forsvarsindustrien.

EU mener blant annet at arbeidet med kritiske råvarer er avgjørende for Europas fremtid. Argumentene for dette er at det vil

- redusere sårbarheten ved å minske avhengigheten av import fra enkeltland.
- sikre europeisk konkurransekraft ved å gi industrien tilgang til nødvendige råvarer.
- være en forutsetning for utvikling av ny teknologi i det grønne skiftet
- styrke Europas forsvarsindustri og forsvarsevne.

EU har derfor vedtatt en rekke forordninger og lover som omhandler kritiske råmaterialer. De viktigste er Critical Raw Materials Act, Industrial Accelerator Act og Net-Zero Industry Act. Regelverkene har som mål å sikre Europas tilgang til kritiske råmaterialer gjennom økt; utvinning, prosessering og gjenvinning.

Mineraler: «Made in Europe» 2030

Mål for 2030 - European Critical Raw Materials Act (CRMA)

Kilde: EU European Critical Raw Materials Act (CRMA)

Mål for kritiske råmaterialer i EU, Kilde: EU/Prosess21

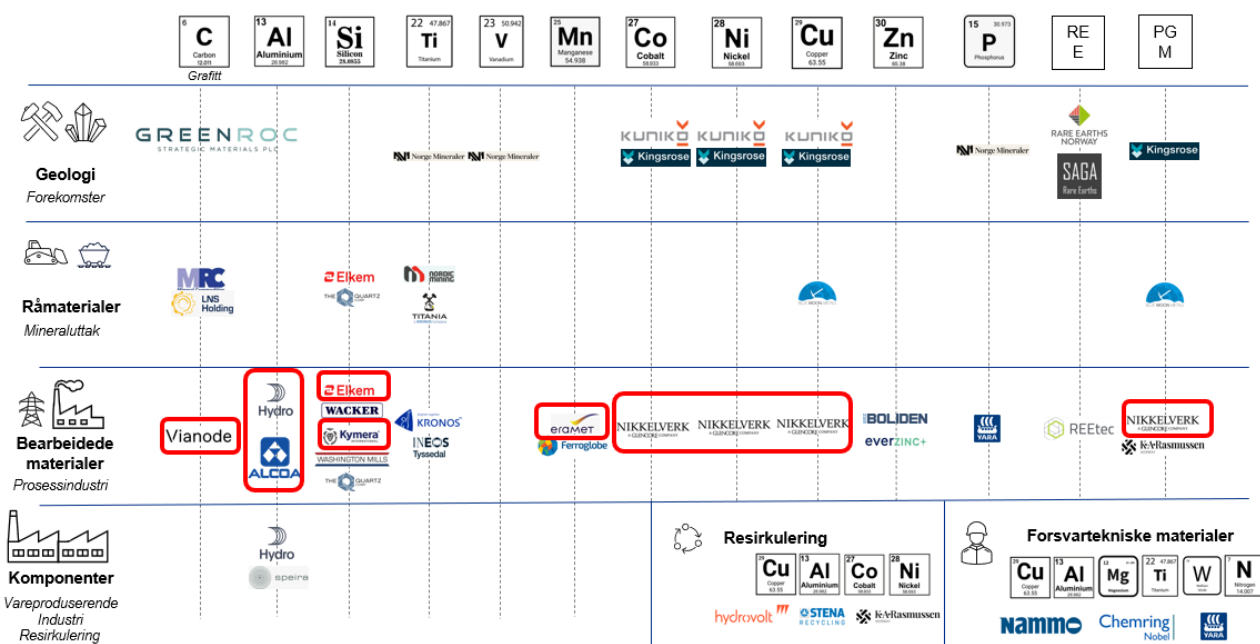
/I Norge har regjeringen gjennom blant annet rapporten «Ikke rett fram – utredning om sirkulær økonomi» og etableringen av samfunnsoppdraget for sirkulær økonomi startet arbeidet med sirkulære verdikjeder og bedre ressursutnyttelse. Dette for blant annet å sikre framtidig tilgang til kritiske råmaterialer.

Prosess21s rapport [Kritiske og strategiske råvarematerialer i Norge](#), bygger på hvordan Norge kan løse disse utfordringene. Rapporten som ble overlevert næringsminister Cecilie Myrseth i juni 2026, viser at Norge har en viktig posisjon i Europas verdikjeder for kritiske råmaterialer. Rapporten mener Norge må styrke prosessindustrien og, når det gjelder kritiske råvarer, må

- utnytte disse bedre gjennom satsing på industriell symbiose.
- utvikle nye sirkulære sammenhengende verdikjeder.
- posisjonere Norge i det europeiske samarbeidet.

Agder står her særskilt sterkt gjennom sin eksportrettede prosessindustri. Regionen produserer og foredler allerede i dag materialer som inngår i europeiske verdikjeder for kritiske råmaterialer.

Oversikten nedenfor viser sentrale industrivirksomheter i Agder som inngår i verdikjeder for kritiske råmaterialer. Dette illustrerer regionens sterke posisjon og særlige forutsetninger for å utvikle industriell symbiose og sirkulære verdikjeder.

Bedrifter i Agder som er relevante ifm kritiske og strategiske råvarer (kilde Prosess21)

Da Fylkesutvalget i 2025 behandlet rapporten «Ikke rett fram» (FU sak 75/25) ble det blant annet lagt vekt på følgende som kan styrke Agders arbeid med kritiske råmaterialer:

- Kartlegging av ressursstrømmer
- Utvikling av sirkulære verdikjeder
- Etablering av et eget nasjonalt senter for kritiske råmaterialer (CRM)
- videreutvikling av Agder Symbiose.

Vurderinger

Agder fylkeskommune har jobbet lenge og bredt med sirkulær økonomi og industriell symbiose. Gjenvinning av, og verdikjeder for, kritiske råmaterialer har vært en sentral del av dette arbeidet.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at det økte globale fokuset på tilgang og bruk av kritiske råmaterialer representerer en mulighet for Agder. Regionen har etablert prosessindustri, tilgang på kraft og sterke kompetansemiljøer.

Markedet for kritiske råmaterialer forventes å vokse betydelig de kommende tiårene, samtidig som geopolitisk usikkerhet gjør tilgangen til råvarer mer krevende. Europa har derfor et økende behov for å utvikle egne og mer robuste verdikjeder.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at EUs og Norges økende satsing på kritiske råmaterialer gir nye muligheter for Agders næringsliv og industri. Regionen kan bidra med verdensledende prosessindustri, moderne infrastruktur, betydelig kompetanse og store materialstrømmer som kan inngå i framtidige sirkulære verdikjeder.

Fylkeskommunedirektøren mener derfor at kritiske råmaterialer og tilhørende sirkulære verdikjeder bør etableres som en strategisk satsing for Agder fylkeskommune. Satsingen er forankret i Regionplan Agder 2030 og vil bidra til å koble regionale prioriteringer med nasjonale mål og europeiske behov. Skal Agder lykkes med en slik satsing, vurderer fylkeskommunedirektøren at regionen må ta en aktiv posisjon i det nasjonale og europeiske arbeidet knyttet til kritiske råmaterialer og tilhørende verdikjeder.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at det bør gjennomføres en mer detaljert kartlegging av potensialet for gjenvinning, ombruk og utnyttelse av kritiske råmaterialer i regionale side- og materialstrømmer. En slik kartlegging kan identifisere ressurser som i dag ikke utnyttes fullt ut og legge grunnlag for økt ressursutnyttelse, nye sirkulære verdikjeder, næringsutvikling, innovasjon og framtidige investeringer i regionen.

Et sentralt mål med satsingen bør være å mobilisere næringslivet til å utvikle nye verdikjeder for resirkulering og gjenbruk av kritiske råmaterialer. Dette vil kunne styrke konkurransekraften i eksisterende industri, bidra til etablering av nye næringer og gi økt verdiskaping i regionen. De regionale klyngene vil ha en viktig rolle i dette arbeidet, og særlig Eyde-klyngen har gode forutsetninger for å mobilisere prosessindustrien og bidra til utvikling av nye sirkulære verdikjeder.

Klimaomstillingsfondet «Grønt industriløft Agder» vil kunne være et sentralt virkemiddel for å følge opp denne strategiske satsingen, under hovedsatsingsområde «Sirkulære økonomi».

Regionplan Agder 2030

Regionplan Agder 2030 har som mål å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region med lave utslipp og gode levekår. Planen legger vekt på økt verdiskaping basert på bærekraftig ressursforvaltning og at Agder skal omstilles til en mer sirkulær økonomi der gjenbruk og ombruk av ressurser prioriteres.

Økonomiske konsekvenser

Saken medfører ingen nye økonomiske konsekvenser for Agder fylkeskommune.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at kritiske råmaterialer og tilhørende sirkulære verdikjeder etableres som en strategisk satsing for Agder fylkeskommune. Satsingen bør omfatte aktiv deltakelse i nasjonale og europeiske initiativ, kartlegging av potensialet for gjenvinning, ombruk og utnyttelse av kritiske råmaterialer i regionale side- og materialstrømmer, samt mobilisering av næringslivet for å utvikle nye verdikjeder for resirkulering og gjenbruk. Dette vil kunne bidra til *at* Agder bedre utnytter sine naturressurser, kompetansemiljøer og industrielle fortrinn til å skape grønne arbeidsplasser og kutte utslipp gjennom utvikling av framtidsrettet industri og næringsliv.

Kristiansand, 31.08.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør næring, plan og kultur